

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสำรวจความคิดเห็นของครูฝึกระดับจังหวัด-อำเภอ และครูฝึกระดับตำบล เกี่ยวกับวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสมสำหรับการฝึกอบรมด้านสาธารณสุขมูลฐานในภาคกลาง โดยมีขั้นตอนและวิธีการสำคัญของการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ และครูฝึกระดับตำบลในภาคกลาง ที่ได้รับการแต่งตั้งหรือมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ครูฝึกในการฝึกอบรมด้านสาธารณสุขมูลฐาน ระหว่างปี 2520 - 2532 ซึ่งในปัจจุบันยังปฏิบัติหน้าที่ครูฝึกและมีประสบการณ์ในการฝึกอบรมด้านสาธารณสุขมูลฐานมาแล้วอย่างน้อย 2 ปี

กลุ่มตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้จำนวนทั้งสิ้น 363 คน ได้มาจาก

1. ผู้วิจัยจัดกลุ่มจังหวัดในภาคกลาง ตามการแบ่งเขตทางสาธารณสุข (สมาคมอนามัยแห่งประเทศไทย, 2530) ซึ่งมีอยู่ 24 จังหวัด ออกเป็น 3 เขตคือ เขต 1 เขต 2 และเขต 7 ต่อจากนั้นก็จัดกลุ่มโดยแบ่งขนาดของจังหวัดในแต่ละเขตออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มจังหวัดขนาดใหญ่ และกลุ่มจังหวัดขนาดเล็ก โดยพิจารณาจากลักษณะการบริหารงานและความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ตามเกณฑ์การแบ่งจังหวัดโดยพิจารณาจากจำนวนประชากรของกระทรวงมหาดไทย (แผนอัตรากำลัง, ม.ป.ป., เล่ม 3) แล้วจึงใช้วิธีสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างจังหวัดขนาดใหญ่ 1 จังหวัด และจังหวัดขนาดเล็ก 1 จังหวัด ในแต่ละเขตได้ผลสรุป ดังนี้

เขต 1	จังหวัดขนาดใหญ่ คือ	พระนครศรีอยุธยา
	จังหวัดขนาดเล็ก คือ	อ่างทอง
เขต 2	จังหวัดขนาดใหญ่ คือ	จันทบุรี
	จังหวัดขนาดเล็ก คือ	ฉะเชิงเทรา
เขต 7	จังหวัดขนาดใหญ่ คือ	ราชบุรี
	จังหวัดขนาดเล็ก คือ	เพชรบุรี

2. การเลือกกลุ่มตัวอย่างครุฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ ผู้วิจัยใช้ครุฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ ที่มีอยู่ทั้งหมดจาก 6 จังหวัดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวนรวมทั้งสิ้น 135 คน แยกเป็นครุฝึกระดับจังหวัด - อำเภอของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 44 คน อ่างทอง 8 คน จันทบุรี 11 คน ฉะเชิงเทรา 21 คน ราชบุรี 24 คน และเพชรบุรี 27 คน

3. การเลือกกลุ่มตัวอย่างครุฝึกระดับตำบล ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแยกประเภท (stratified random sampling) โดยการจัดกลุ่มและแบ่งขนาดอำเภอในแต่ละจังหวัดกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม โดยพิจารณาจากลักษณะการบริหารงาน และความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขทั้งในระดับอำเภอ และระดับตำบล โดยใช้จำนวนสถานีอนามัยในแต่ละอำเภอเป็นเกณฑ์ในการแบ่งขนาดคือ กลุ่มอำเภอขนาดเล็ก หมายถึง กลุ่มอำเภอที่มีสถานีอนามัยตั้งแต่ 1-7 แห่ง กลุ่มอำเภอขนาดกลาง หมายถึงกลุ่มอำเภอที่มีสถานีอนามัยตั้งแต่ 8-14 แห่ง และกลุ่มอำเภอขนาดใหญ่ หมายถึง กลุ่มอำเภอที่มีสถานีอนามัยตั้งแต่ 15 แห่งขึ้นไป ซึ่งในแผนอัตรากำลัง (ม.ป.ป., เล่ม 3) ระบุว่า สถานีอนามัย 1 แห่งจะดูแลประชาชนในเขตรับผิดชอบ 5,000 คน จากนั้นจึงใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยสุ่มตัวแทนอำเภอขนาดใหญ่ 1 อำเภอ อำเภอขนาดกลาง 1 อำเภอ และอำเภอขนาดเล็ก 1 อำเภอ ของแต่ละจังหวัดกลุ่มตัวอย่าง และผู้วิจัยกำหนดใช้กลุ่มตัวอย่างครุฝึกระดับตำบล ในสถานีอนามัยของอำเภอที่ได้รับการสุ่มตัวอย่างทุกแห่ง ๆ ละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 228 คน แยกเป็นครุฝึกระดับตำบลของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 42 คน อ่างทอง 30 คน จันทบุรี 48 คน ฉะเชิงเทรา 28 คน ราชบุรี 44 คน และเพชรบุรี 36 คน

ตารางที่ 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งครูฝึกระดับจังหวัด-อำเภอ และครูฝึกระดับตำบลจำแนกตามเขต จังหวัด อำเภอ

เขต	จังหวัด	จำนวนครูฝึก ระดับจังหวัด-อำเภอ	จำนวนครูฝึก ระดับตำบล	ครูฝึกระดับตำบล จากอำเภอ (คน)
1	พระนครศรีอยุธยา	44	42	ภาษี (7) มหาราช (12) บางไทร (23)
1	อ่างทอง	8	30	แสวงหา (6) ป่าโมก (9) โพธิ์ทอง (15)
2	จันทบุรี	11	48	แหลมสิงห์ (6) มะขาม (13) ท่าใหม่ (29)
2	ฉะเชิงเทรา	21	28	แปลงยาว (4) บางปะกง (8) บ้านโพธิ์ (16)
7	ราชบุรี	24	44	วัดเพลง (3) ดำเนินสะดวก (14) โพธาราม (27)
7	เพชรบุรี	27	36	แก่งกระจาน (7) เขาชัย (11) บ้านลาด (18)
รวมทั้งสิ้น		135	228	= 363

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีขั้นตอนดังนี้คือ

1.1 ศึกษาหนังสือ เอกสาร วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการฝึกอบรมในโครงการสาธารณสุขมูลฐาน

1.2 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ปฏิบัติงาน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับฝึกอบรมด้านสาธารณสุขมูลฐาน เกี่ยวกับวิธีการฝึกอบรมที่ใช้ในโครงการสาธารณสุขมูลฐาน

1.3 วิเคราะห์เนื้อหาจากโครงการสาธารณสุขมูลฐาน หลักสูตรการฝึกอบรม อาสาสมัครสาธารณสุขและผู้นำท้องถิ่น คู่มือปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐาน สำหรับเจ้าหน้าที่ระดับจังหวัด- อำเภอ และตำบล แผนการสอนผู้สื่อข่าวสาธารณสุขและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน วิธีการเป็นครู และแบบเรียนด้วยตนเองสำหรับอาสาสมัครสาธารณสุข

1.4 นำข้อมูลที่ได้จาก ข้อ 1.1 ข้อ 1.2 และข้อ 1.3 มาสร้างเป็นแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบ มีลักษณะเป็นแบบเติมคำ และเลือกคำตอบ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. อายุ
2. เพศ
3. ระดับการศึกษาสูงสุด
4. ประสบการณ์เกี่ยวกับการฝึกอบรมด้านสาธารณสุขมูลฐาน
5. ความรู้เดิมเกี่ยวกับการฝึกอบรม

ส่วนที่ 2 แบบสอบถาม

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับ วิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติ จำนวน 30 ข้อ ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 4 สเกล

2. องค์ประกอบที่ใช้เป็นเกณฑ์ ในการเลือกวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสม จำนวน 18 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 4 สเกล

2. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ซึ่งนอกจากจะครอบคลุมถึงวิธีการฝึกอบรมที่ใช้ในโครงการสาธารณสุขมูลฐานแล้ว ยังรวมถึงวิธีการฝึกอบรมที่ผู้วิจัยได้ศึกษาจากทฤษฎีและงาน

วิจัยทั้งจากในประเทศและต่างประเทศ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุขมูลฐานจำนวน 7 คน ตรวจสอบพิจารณาความตรงของเนื้อหา และความเหมาะสมของสำนวนภาษา

หลังจากนั้นนำผลที่ได้มาพิจารณาพร้อมกับอาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย เพื่อปรับปรุงแบบสอบถาม ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. การทดลองใช้และการตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม

3.1 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่มีความตรงตามเนื้อหา ไปทดลองใช้กับครูฝึก ระดับตำบลของอำเภอโนนรมย์ 7 คน อำเภอวัดสิงห์ 9 คน และอำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท 9 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 25 คน ในวันที่ 29 ธันวาคม 2532 และวันที่ 3-4 มกราคม 2533

3.2 นำแบบสอบถามจากการทดลองใช้ มาแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยพิจารณาตัดเลือกข้อคำถาม 30 ข้อ ให้เหลือเพียง 15 ข้อ โดยพิจารณาตัดข้อคำถามที่มีเนื้อหาซ้ำซ้อนหรือคล้ายคลึง รวมถึงเนื้อหาบางส่วนที่อยู่ในหลักสูตรแต่ในหน้าที่วิจัย ไม่มีการจัดอบรม เนื่องจากปัญหาสาธารณสุขดังกล่าวได้รับการแก้ไขแล้ว เช่น โรคเรื้อน พร้อมกับการเพิ่มเนื้อหาที่ยังเป็นปัญหาอยู่เข้าไปแทน คือ โรคอุจจาระร่วง ประกอบกับในระหว่างการทดลองใช้กับครูฝึกระดับตำบลของจังหวัดชัยนาท พบว่า ครูฝึกส่วนใหญ่ใช้เวลาในการตอบแบบสอบถาม นานเกินไปคือ เฉลี่ยประมาณ 1 ชั่วโมง ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงพิจารณาลดข้อคำถามลง ให้เหลือเพียง 15 ข้อ ก่อนจะนำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ระหว่างวันที่ 15 - 29 มกราคม 2533 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือ ในการรวบรวมข้อมูลการวิจัยจาก คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปมอบให้ นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดรวม 6 จังหวัดในพื้นที่วิจัยอันได้แก่ พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ราชบุรี และเพชรบุรี พร้อมทั้งขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล และ นัดหมายวันเวลา และสถานที่ในการแจกแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละจังหวัด

2. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ช่วงเวลาที่ผู้วิจัยใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงาน อยู่ระหว่างวันที่ 15 มกราคม - 28 กุมภาพันธ์ 2533 โดยผู้วิจัยหรือผู้ช่วยนำแบบสอบถามไปแจกให้กับ เจ้าหน้าที่ในที่ประชุมประจำเดือนของหน่วยงาน จำนวน 363 ฉบับแล้วรวบรวมแบบสอบถามคืน

ภายใน 1 ชั่วโมงหรือเวลาที่กำหนด ทั้งนี้ผู้วิจัยหรือผู้ช่วย ได้ชี้แจงถึงวัตถุประสงค์และประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย รวมทั้งวิธีตอบแบบสอบถาม พร้อมทั้งเน้นให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นโดยใช้ประสบการณ์ในการฝึกอบรมของตนเองเป็นหลัก

อนึ่งผู้วิจัยได้ติดต่อมอบหมายให้ผู้ช่วยวิจัย ซึ่งเป็นบุคลากรของหน่วยงานที่ดำเนินการโครงการสาธารณสุขมูลฐานทำการเก็บข้อมูลแทนในจังหวัดที่ผู้วิจัยไม่สามารถดำเนินการด้วยตนเอง เนื่องจากช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลในทุกจังหวัดคือ ช่วงเวลาปลายเดือนต่อช่วงต้นเดือน ซึ่งเป็นเวลาที่เจ้าหน้าที่ระดับตำบลจะเข้าร่วมประชุมประจำเดือนที่สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และเจ้าหน้าที่ระดับจังหวัด และอำเภอจะเข้าร่วมประชุมประจำเดือนที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด

3. ผู้วิจัยได้แบบสอบถามคืนมาทั้งหมด 353 ฉบับจาก 363 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 97.22 เป็นแบบสอบถามสำหรับครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ 128 ฉบับ จาก 135 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 94.81 และแบบสอบถามสำหรับครูฝึกระดับตำบล 225 ฉบับ จาก 228 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.68

4. ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามทั้งหมด ปรากฏว่าได้แบบสอบถามที่นำมาวิเคราะห์ข้อมูลได้จำนวน 325 ฉบับ แยกเป็นแบบสอบถามครูฝึกระดับจังหวัด - อำเภอ 114 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 84.44 ของกลุ่มตัวอย่างในระดับจังหวัด - อำเภอ และแบบสอบถามครูฝึกระดับตำบล 211 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.54 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างในระดับตำบล

เกณฑ์ให้คะแนน

ส่วนที่ 1 ในการวิเคราะห์ข้อมูล นับจำนวนความถี่ของข้อคำถามแต่ละข้อ ไม่มีการให้คะแนน

ส่วนที่ 2	แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า	4	อันดับคือ
ไม่เหมาะสม	ได้แก่หมายเลข 1	ให้	1 คะแนน
เหมาะสมน้อย	ได้แก่หมายเลข 2	ให้	2 คะแนน
เหมาะสมปานกลาง	ได้แก่หมายเลข 3	ให้	3 คะแนน
เหมาะสมมาก	ได้แก่หมายเลข 4	ให้	4 คะแนน

เกณฑ์การตัดสินคะแนนเฉลี่ย	มีดังนี้คือ
1.00 - 1.49	หมายถึง ไม่เหมาะสม
1.50 - 2.49	หมายถึง เหมาะสมน้อย
2.50 - 3.49	หมายถึง เหมาะสมปานกลาง
3.50 - 4.00	หมายถึง เหมาะสมมาก

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSSX (Statistical package for the social sciences) เพื่อคำนวณค่าทางสถิติ ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

ส่วนที่ 2

2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการที่ครูฝึกเคยใช้และความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม โดยแยกวัตถุประสงค์ตามเนื้อหาของครูฝึก ระดับจังหวัด - อำเภอ และครูฝึกระดับตำบล วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (t-test)

2.2 ข้อมูลด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับ วิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสม กับ วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม โดยรวมวัตถุประสงค์ของครูฝึก ระดับจังหวัด - อำเภอ และครูฝึก ระดับตำบล วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (t-test)

2.3 ข้อมูลเกี่ยวกับ องค์ประกอบที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการเลือกวิธีการฝึกอบรมของครูฝึก ระดับจังหวัด - อำเภอ และครูฝึก ระดับตำบล วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (t-test)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย